

מנקודת מבטו של אקטואר ביטוח חיים ופנסיה: התנאים בקרנות הפנסיה הוותיקות – כתבה מס' 16

האקטואר רועי פולניצר מסביר מהם התנאים בקרנות הפנסיה הוותיקות על פי פרטי ההסדר שנקבעו בחוק.

בארבעה חודשים כל שנה. העלאת גיל הפרישה מובילה לבך שעמיתי הקרנות הוותיקות עובדים יותר שנים וחיים פחות בתקופה הפנסיה, וכך קטן הגירעון של הקרנות.

4. **מנגנון איזון אקטוארי** - לאחר שהקרנות יאזנו אקטוארית באמצעות סיוע ממשלתי והשינויים שבמערך הזכויות, ייקבע בתקנון הקרן מנגנון איזון אקטוארי בדומה למנגנון הקיים בקרנות הפנסיה החדשות ובקרנות הפנסיה הוותיקות המאוזנות, באופן שיבטיח יציבות בעתיד ויכולת עמידה בהתחייבויות לתמיד. זאת, כדי שלא ייווצר מצב בו הקרן שוב תיכנס לגרעונות.

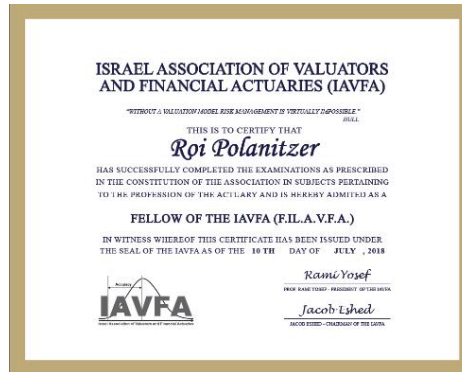
5. **התחייבות המדינה לסיוע לקרנות הפנסיה** - החוק קבע סכום של 73 מיליארד ש"ח שהמדינה תעביר לטובת הבטחת תשלומי פנסיה לעמיתים ולפנסיונרים בקרנות הגרעוניות.

6. **שינוי תנאי ההשקעה של קרנות הפנסיה הוותיקות** - במסגרת הרפורמה הוחלט להקטין את היקף איגרות החוב המיועדות המונפקות לקרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות, ולקבוע תמהיל השקעה סולידי שיאפשר מצד אחד סיכון מינימלי, ומצד שני ישחרר חלק מנכסי הקרנות להשקעות בשוק ההון. רוב הנכסים מושקעים באיגרות חוב ממשלתיות סחירות ושאינן סחירות. המדינה התנערה למעשה מהאחריות להבטיח תשואה לעמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.

7. **כרית ביטחון להבטחת תשואה** - המדינה הקצתה סכום נוסף לטובת הקטנת סיכוני התנדויות בתשואה בקרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות. את הסכום האופטימלי שישמש להשגת מטרה זו (יכול להגיע עד 15 מיליארד שקל) ואת אופן השימוש בעתודה תקבע ועדה מקצועית בראשות מומחה למימון. כלומר: הוקמה קרן מיוחדת שמטרתה להגן על הקרנות במקרה בו הן יפסידו כספים מההשקעות בשוק ההון. הסיכוי שישתמשו בקרן הזאת הוא נמוך עד אפסי.

שלוש שנים כאשר העובד מוסיף 2/3% והמעביד 1/3% בכל שנה החל מינואר 2004 ועד ינואר 2006. כלומר: בכל שנה מפריש המבוטח חלק גדול יותר מהשכר שלו לפנסיה, כדי לצמצם את הגירעון שנוצר בה. אז העובד מפריש יותר, נשארת לו פחות הכנסה פנויה. בסופו של התהליך העמית משלם עוד 2% בחודש משכרו לקרן הפנסיה והמעסיק עוד 1% נוסף.

8. **תקרת גידול של השכר הריאלי** - מה קורה כאשר השכר הריאלי עולה? אם העלייה גבוהה מתקרת של 2% חישוב רב-שנתי, נרכשת קיצבה נוספת בחישוב אקטוארי לפי תשואה של 5.57% ולא נלקח בחישוב השכר הקובע באופן הרגיל. חישוב תקרת הגידול הריאלי בשכר הוא החל ממרץ 1996 וער למועד הפרישה. במילים אחרות: הפנסיה לא יכולה לגדול הרבה יותר מהגידול בשכר הריאלי במשק, וזו פגיעה בהטבות שקיבלו בעבר ועדי עובדים חזקים.

9. **דמי ניהול** - קרן הפנסיה גובה דמי ניהול מהתשלומים שהיא משלמת לעמיתים ולפנסיונרים בשיעור של 2%. דמי ניהול אלו נגבים החל מאוקטובר 2003. עד ההסדר הפנסיונרים היו מקבלים קיצבה חודשית ולא משלמים ממנה (דבר) ואילו כעת מורידים להם 2% כדמי ניהול וזו כמובן פגיעה בהם.

10. **דחיית גיל הפרישה** - החוק אימץ את הכוונה להעלות את גיל הפרישה המקובל במשק ל-67 לגברים ול-64 לנשים. דחיית גיל הפרישה מתבצעת במהלך הדרגתי לאורך 12 שנים: החל מינואר 2004 נדחה גיל הפרישה

1. **ביים אינם יודעים את התשובה** לשאלה באיזו קרן פנסיה הם מבוטחים. הפיתרון פשוט: מי שהתחיל לחסוך לפנסיה לפני ינואר 1995 מבוטח בקרן פנסיה וותיקה, מי שהתחיל לאחר מכן - נמצא בקרן פנסיה חדשה.

קרנות הפנסיה הוותיקות מנוהלות כיום על-ידי מינהלה של מדינת ישראל, אך לא מן הנמנע, כי בעתיד המדינה תחליט למכור את הניהול לגוף פרטי שייכנס בנעליה. הקרנות אינן מנוהלות למטרות רווח, אלא כך שהעמיתים המבוטחים בהן יקבלו את הפנסיה שלהם.

בעקבות ההלאמה של קרנות הפנסיה על-ידי המדינה והכנסת כספים לקרנות כדי לצמצם את הגרעונות, חלו גם שינויים מפליגים בתנאים של עמיתי קרנות הפנסיה הוותיקות, שפגעו בזכויותיהם בשיעורים לא מבוטלים. להלן פרטי ההסדר שנקבעו על-פי חוק:

1. **מינוי מנהלים מיוחדים ומינהלות** - מונתה ועדה ציבורית בראשות שופט אשר בוחרת את המועמדים לכהן כמנהלים וחברי מינהלה בקרנות הגרעוניות במקום המנהלים הקיימים שמונו ברובם על-ידי ההסתדרות. בדרך זו יובטח ניהול מקצועי ואחראי של קרנות הפנסיה מכאן ואילך.

2. **האחדת שיטת חישוב הפנסיה** - שיטת חישוב הפנסיה בכל קרנות הפנסיה הגרעוניות אחידה ונקבעת על-פי שיטת יחסי השכר, בדומה לשיטה שכבר היתה נהוגה בקרנות הפנסיה הוותיקות קג"מ ומקפת. האחדת שיטת החישוב נכנסה לתוקף באוקטובר 2003. חישוב הפנסיה לא נעשה עוד לפי שיטת שלוש השנים האחרונות, שיטה שהביאה לכך שהפנסיה של רבים היתה גבוהה מאוד, כיוון שבשנים האחרונות שלפני הפרישה השכר שלהם היה גבוה או הוקפץ באופן מלאכותי רק כדי לקבל פנסיה גבוהה יותר.

3. **העלאת דמי הגמולים המשולמים על-ידי העובד והמעביד** - במסגרת הרפורמה הוגדלו התשלומים בקרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות ל-20.5% מהשכר במקום 17.5%, המהלך מתבצע בתקופה של